

ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК КЛАСИФІКАЦІЇ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ ДЛЯ ЦІЛЕЙ МОНІТОРИНГУ

© Перловська Н.В., 2007

Запропоновано новий підхід до формування класифікаційних ознак та розмежування грошових потоків у системі моніторингу ефективності фінансового управління на підприємстві.

The new approach to formation of classification attributes and differentiation of monetary streams in system of monitoring of efficiency of a finance administration at the enterprise is offered.

Постанова проблеми. Розв'язання завдання підвищення якості фінансового управління неможливо без удосконалювання механізмів та інструментів оцінювання його ефективності. З огляду на особливе значення грошей у забезпеченні успішності діяльності підприємства, великої уваги в цьому аспекті вимагає необхідність удосконалювання управління грошовими потоками підприємств, підняття його до рівня "тотального управління грошима", здатного, з одного боку, забезпечити ефективне генерування грошових потоків, а з іншого, не менш ефективне їхнє використання.

Як інструмент оцінювання результативності управління грошовими потоками підприємства рекомендується використовувати механізм моніторингу грошових потоків, що зумовлено таким:

по-перше, грошові потоки підприємства є результируючими показниками його діяльності й характеризують ефективність прийняття управлінських рішень у цій сфері;

по-друге, ефективність управління грошовими потоками можна оцінити, враховуючи визначення ступеня досягнення цілей управління;

по-третє, моніторинг як система спостереження дає змогу визначити характер зміни грошових потоків під впливом тих або інших управлінських рішень та на основі виявлених тенденцій дати комплексну характеристику ефективності системи фінансового управління.

Для проведення моніторингу ефективності управління грошовими потоками підприємства велике значення має їхня класифікація.

Аналіз досліджень і публікацій дозволяє зробити висновок, що наведені в економічній літературі класифікації грошових потоків не є повними й не відбивають усього різноманіття існуючих видів грошових потоків. Так, Г.Г. Кірейцев ділить грошові потоки тільки за спрямованістю руху на вхідні й вихідні [8], а А.Н. Салов, В.Г. Маслов підрозділяють їх на номінальні й реальні, тобто грошові потоки, принесені власним капіталом, і грошові потоки, принесені всім інвестованим капіталом відповідно [5]. Деякі автори класифікують грошові потоки тільки по видах господарських операцій, які вони обслуговують [2, 4, 5, 9], або за видами господарської діяльності підприємства на операційні, інвестиційні й фінансові грошові потоки [2, 9].

Найповніша класифікація грошових потоків подана в роботах І.А. Бланка, О.М. Сорокіної та Н.Н. Хахонової [1,6,9], яку все ж таки не можна використати для цілей моніторингу, оскільки не відбиває взаємозв'язок цілей управління й видів грошових потоків, динаміка яких характеризує ступінь їхнього досягнення.

Цілі статті полягають у формуванні класифікації грошових потоків, адекватної потребам та завданням моніторингу ефективності фінансового управління та здатної надати якісне змістове навантаження за результатами виокремлення видів грошових потоків.

Основний матеріал. Вихідною базою дослідження є традиційна класифікація грошових потоків, що існує в економічній літературі, й цілі моніторингу грошових потоків підприємства, викладені в попередніх працях автора [3,7].

Традиційно для цілей управління грошові потоки підприємства класифікують за такими ознаками: за масштабом обслуговування фінансово-господарських процесів (грошовий потік підприємства, структурного підрозділу, господарської операції); видом фінансово-господарської діяльності; напрямками руху (вхідний, вихідний); за формою здійснення (безготівковий, наявний грошовий потік); сферою обігу (зовнішній, внутрішній грошовий потік); тривалістю (коротко-строковий, довгостроковий); за достатністю обсягу (надлишковий, оптимальний та дефіцитний); за видом валюти; за передбачуваністю (планований та непланований); за безперервністю формування (регулярний та дискретний); за стабільністю часових інтервалів (грошовий потік з рівномірними, нерівномірними інтервалами); за оцінюванням в часі (поточний та майбутній грошовий) [1,6,9].

Для реалізації інформативної значимості моніторингу ефективності управління необхідно виділити такі класифікаційні ознаки грошових потоків, які безпосередньо пов'язані із цілями управління ними.

У таблиці наведена рекомендована класифікація грошових потоків, яка орієнтована на моніторинг ефективності фінансового управління.

Взаємозв'язок цілей управління й ознак класифікації грошових потоків підприємства

Головні цілі управління грошовими потоками	Забезпечення платоспроможності	Максимізація вартості активів підприємства
Основна класифікаційна ознака	Класифікаційні ознаки для цілей моніторингу ефективності управління грошовими потоками / види грошових потоків	
Види діяльності	1. Достатність обсягу грошового потоку: <ul style="list-style-type: none"> • достатній; • недостатній. 	3. Зворотність грошового потоку у вигляді матеріального потоку: <ul style="list-style-type: none"> • формуючий капітал; • такі, що зменшують капітал.
Операційна діяльність	2. Збалансованість вхідних і вихідних грошових потоків за часом: <ul style="list-style-type: none"> • синхронні; • асинхронні. 	
Інвестиційна діяльність	4. Забезпеченість інвестиційного потоку засобами фінансування : <ul style="list-style-type: none"> • забезпечений власними засобами; • фінансований ззовні; • незабезпечений. 	5. Відтворювальний характер грошового потоку: <ul style="list-style-type: none"> • відтворювальний; • не відтворювальний.
Фінансова діяльність	6. Відповідність фінансового потоку поточної фінансової потреби: <ul style="list-style-type: none"> • обґрунтований; • оптимальний; • необґрунтований. 	7. Ефективність вхідного фінансового потоку: <ul style="list-style-type: none"> • ефективний; • неефективний.

Визначення класифікаційних ознак грошових потоків у системі моніторингу запропоновано здійснювати, враховуючи головні цілі управління грошовими потоками – забезпечення платоспроможності підприємства та зростання вартості його активів; та з урахуванням особливостей їх досягнення за різними видами фінансово-господарської діяльності.

Грошові потоки від операційної діяльності формують основну частину руху грошових потоків промислового підприємства. Тому визначальні критерії щодо розмежування грошових потоків з огляду їх відповідності цілям фінансового управління сформовано саме для цього виду діяльності. Отже, з

погляду визначення ступеня досягнення платоспроможності, грошові потоки від операційної діяльності потрібно класифікувати за ознаками *достатності за обсягом та збалансованістю у часі*.

Перша ознака має на увазі достатність вхідного грошового потоку для покриття необхідного вихідного потоку, що обслуговує операційну діяльність і забезпечення мінімального залишку коштів, достатнього для дотримання нормативу ліквідності.

Друга ознака – *збалансованість вхідних і вихідних грошових потоків за часом* – передбачає досягнення синхронності руху грошових потоків, і має на увазі ефективне планування платежів підприємства в строки, що найоптимальніше узгоджені із вхідними операційними потоками.

З метою визначення впливу руху грошових потоків від операційної діяльності на формування вартості підприємства рекомендовано таку класифікаційну ознаку грошових потоків від операційної діяльності: *зворотність грошового потоку у вигляді матеріального потоку*. Ця ознака передбачає розмежування грошових потоків на ті, що формують капітал, й ті, що його зменшують. У першому випадку одночасно з вихідним рухом грошових потоків формуються вхідні матеріальні або фінансові потоки, спрямовані на приріст активів або капіталу, а в другому випадку відбувається відтік капіталу в оплату відповідних зовнішніх зобов'язань, зумовлених зовнішніми фінансово-економічними факторами діяльності підприємства.

Оскільки інвестиційна діяльність промислових підприємств є підпорядкованою потребам та результатам операційної та фінансової діяльності, ознаками класифікації для розмежування грошових потоків у цій сфері встановлено *забезпеченість інвестиційних грошових потоків засобами фінансування та відтворювальний характер грошового потоку*.

Ознака забезпеченості інвестиційних грошових потоків засобами фінансування дає змогу розмежувати інвестиційні грошові потоки залежно від джерела їхнього формування й визначити рівень фінансової незалежності підприємства в прийнятті інвестиційних рішень.

Розмежування інвестиційних потоків за ознакою відтворювального характеру дозволяє встановити відповідність вихідного грошового потоку потребам модернізації основних засобів за рахунок амортизації. Інакше кажучи, ця класифікаційна ознака розмежовує інвестиційні грошові потоки з позицій дотримання вимог відтворення необоротних активів підприємства: і дозволяє встановити цільовий характер амортизаційних відрахувань, які, не будучи грошовим потоком у буквальному значенні, мають на увазі формування аналогічного за обсягом інвестиційного грошового потоку, спрямованого на відтворення матеріально-технічної бази підприємства.

З позицій оцінювання ефективності фінансової діяльності важливе значення має розмежування грошових потоків за *ознаками обґрунтованості й ефективності*.

Перша ознака передбачає оцінювання відповідності фінансового потоку розміру поточної фінансової потреби: тобто робить розмежування вхідних грошових потоків від фінансової діяльності на обґрунтовані – необхідні й достатні для покриття поточної фінансової потреби, та необґрунтовані – надмірні або недостатні вхідні грошові потоки, які збільшують фінансові витрати підприємства, але не забезпечують досягнення платоспроможності підприємства.

Ознака ефективності вхідних грошових потоків від фінансової діяльності ґрунтується на необхідності врахування ефекту фінансового важеля під час формування вхідних грошових потоків. Ця ознака має на увазі розмежування грошових потоків з позицій відповідності вартості їхнього формування (плати за вхідні ресурси) внутрішнім можливостям їх ефективного використання, що оцінюються за допомогою показників економічної рентабельності підприємства.

Висновки. Наведені класифікаційні ознаки є невід'ємною складовою системи моніторингу грошових потоків підприємства, орієнтованої на встановлення ефективності фінансового управління. Розмежовані за цими ознаками грошові потоки безпосередньо формують якісну характеристику ефективності фінансового управління та спроможні вже на етапі попереднього дослідження вказати на вузькі місця та можливі проблеми в досягненні головних цілей управління грошовими потоками підприємства.

1. Бланк І.А. *Управление денежными потоками*. – К.: Ника-Центр; Эльга – 736 с.
2. Байранович Н.Н., Пшеничная Е.А. *Финансовые ресурсы и капитал*. – <http://www.abc.vvsu.ru/Books/>

Metod_fi/page008.asp. 3. Костирко Р.О., Перловська Н.В. Бюджетирование денежных потоков предприятия // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2005. – №2 (84). – Ч.2. – С. 119–127. 4. Крейнина М.Н. Финансовый менеджмент: Учебн. пособие. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Изд-во "Дело и Сервис", 2001. – 400с. 5. Салов А.Н., Маслов В.Г. Методика финансового анализа и разработка финансового оздоровления предприятия: Учебн. пособие. – http://www.abc.vvsu.ru/Books/Metod_fi/page008.asp. 6. Сорокина Е.М. Анализ денежных потоков предприятия: теория и практика в условиях реформирования российской экономики. – М.: Финансы и статистика, 2003. – 176 с. 7. Перловская Н.В. Предпосылки мониторинга денежных потоков предприятия // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2005. – №1 (83). – С. 170–176. 8. Финансовый менеджмент: Навч. посібник / За ред. проф. Г.Г. Кірейцева. – К.: ЦУЛ, 2002. – 496 с. 9. Хахонова Н.Н. Учет, аудит и анализ денежных потоков предприятий и организаций. – М.: ИКЦ "Март"; Ростов н/Д: Издательский центр "Март", 2003. – 304 с.

УДК 631.152.3

Л.П. Писаченко

Черкаський державний бізнес-коледж,
циклова комісія бухгалтерського обліку і аудиту

ОПЕРАТИВНИЙ АНАЛІЗ В ОБГРУНТУВАННІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

© Писаченко Л.П., 2007

Розглянуто роль і місце оперативного економічного аналізу в управлінні підприємством. Виділено особливості, завдання та етапи раціональної організації оперативного аналізу.

The role and place of the operative economic analysis in the enterprise management were mentioned. Peculiarities, tasks and stages of the efficient operative analysis were emphasized.

Постановка проблеми. Будь-яка господарська діяльність підприємства, незалежно від напрямку, специфіки і періодичності здійснення, потребує кваліфікованого управління. Від рівня ефективності управління значною мірою залежать результати роботи не лише окремих підрозділів, а й підприємства загалом.

У сучасних умовах господарювання велике значення мають точність і оперативність управління, об'єктивність і наукова обґрунтованість рішень, що приймаються. Всі управлінські рішення, незалежно від строків, розмірів об'єкта управління і сфери застосування, повинні бути економічно обґрунтовані, по можливості оптимальні та вмотивовані.

На практиці виникають ситуації, коли досить важко в стислі строки вибрати з кількох можливих варіантів рішень найефективніший, найприйнятніший. Значну підтримку в такій ситуації тут може надати дійовий оперативний економічний аналіз, який забезпечує гнучкість у підготовці і прийнятті управлінських рішень, дозволяє адекватно реагувати на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища, окреслює причинно-наслідкові зв'язки та резерви, які можна оперативно використати для своєчасного подолання негативних тенденцій під час діяльності. Його результати мають велике значення для тих виробництв, де під час діяльності доволі часто необхідно приймати ризиковані рішення. Наприклад, в сільському господарстві безпосереднє застосування результатів оперативного економічного аналізу, точності і своєчасності реакції апарату управління на різноманітні чинники аналізу, залежить остаточний результат всього комплексу робіт.

Незважаючи на велику роль результатів оперативного економічного аналізу у управлінні та виробництві, його організації, на більшості сільськогосподарських підприємств не приділяється